

Ο ΑΓΙΟΣ ΕΡΜΟΓΕΝΗΣ Ο τιμώμενος στην Κύπρο μαρτυρικός ιεράρχης της Σάμου

Μέσα στη σεπτή χορεία των ενδόξων ιερομαρτύρων της πίστεως μας, που λαμπρύνουν το πνευματικό στερέωμα της Εκκλησίας μας, συναριθμείται και ο τιμώμενος στις 5 Οκτωβρίου Άγιος ιερομάρτυς Ερμογένης ο θαυματουργός, ο θεόπνευστος και μαρτυρικός επίσκοπος της Σάμου, ο οποίος τιμάται ως τοπικός άγιος της Κύπρου, αφού τα ιερά του λείψανα έφτασαν θαυματουργικώς στην περιοχή Κούριο κοντά στο χωριό Επισκοπή της Κύπρου, όπου μέχρι σήμερα σώζεται ο τάφος του.

Ο Άγιος Ερμογένης γεννήθηκε τον 4ο μ.Χ. αιώνα στην κωμόπολη Φοινικούντα της Αττάλειας της Μ. Ασίας από ευσεβείς και φιλόθεους γονείς, οι οποίοι τον διαπαιδαγόησαν με τα νάματα της χριστιανικής πίστεως.

Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό και με τη συστηματική μελέτη της Αγίας Γραφής, αλλά και με την τακτική συμμετοχή του στη λατρευτική και μυστηριακή ζωή της Εκκλησίας, τον ανέδειξαν σε ενάρετο και φλογερό χριστιανό, ο οποίος πυρπολείτο από την ακλόνητη και σταθερή του πίστη στον Ιησού Χριστό. Μόλις απεβίωσαν οι θεοσεβείς γονείς του, παραμέρισε τα πλούτη, τη δόξα και τη νεότητά του και αφού διένειμε την περιουσία του στους φτωχούς και τα ορφανά παιδιά, αναχώρησε για την Αίγυπτο για να συναντήσει και να μαθητεύσει κοντά σε μεγάλες ασκητικές μορφές. Εκεί βίωσε τις πνευματικές εμπειρίες των μεγάλων ασκητών της ερήμου, οι οποίες οδηγούν σε υψηλά επίπεδα αρετής και αγιότητας. Από την Αίγυπτο αναχώρησε για την Αθήνα και αφού απέκτησε περισσότερες πνευματικές εμπειρίες, έφυγε για την Κωνσταντινούπολη.

Η απαστράπτουσα αρετή και η άκρα ταπεινότητά του παρακίνησαν τον Πατριάρχη στο να τον χειροτονήσει διάκονο και στη συνέχεια πρεσβύτερο της Εκκλησίας. Αλλά η χαρισματική του προσωπικότητα τον ανέδειξε σύντομα κατ' εντολή του Πατριάρχου σε Επίσκοπο της Εκκλησίας της Σάμου, η οποία την εποχή αυτή κλυδωνιζόταν από τις αιρέσεις και την πλάνη των ειδώλων. Ο φλογερός ιεράρχης Ερμογένης αναδείχθηκε σύντομα σε διαπρύσιο κήρυκα του λόγου του Θεού, αφού με το πύρινο κήρυγμά του για τον ένα και αληθινό Θεό δίδασκε τους ολιγόπιστους και μετέστρεφε στην αληθινή πίστη τους πλανεμένους, τους οποίους στη συνέχεια βάπτιζε στο όνομα του Τριαδικού Θεού. Αλλά η δυναμική του επισκοπική παρουσία συνδυάστηκε και με τη συγγραφή πολύτιμων και αξιομνημόνευτων συγγραμμάτων, με την πλούσια φιλανθρωπική του δραστηριότητα και με τα πολλά θαύματά του, τα οποία επιτελούσε με τη χάρη του Θεού.

Η πολύπτυχη επισκοπική του δράση και ο διαρκής και επίπονος αγώνας του για τη μεταστροφή των πλανεμένων και τη διάδοση της αληθινής χριστιανικής πίστεως προκάλεσε τον φθόνο και την οργή των ειδωλολατρών, οι οποίοι τον συνέλαβαν ως διδάσκαλο και καθοδηγητή των χριστιανών. Κατ' εντολήν του ειδωλολάτρη ηγεμόνος Σατορνίνου οδηγήθηκε ο φλογερός επίσκοπος της Σάμου ενώπιόν του με την κατηγορία ότι διδάσκει τους κατοίκους να προσκυνούν τον Σταυρωθέντα και Αναστάντα Κύριο και να αποστρέφονται τους αιώνιους θεούς. Ο θαρραλέος και φλογερός ιεράρχης Ερμογένης ομολόγησε με παρρησία την παντοδυναμία του ενός και αληθινού Θεού ως κτίστου και δημιουργού του σύμπαντος, ενώ χαρακτήρισε τα είδωλα ως ακάθαρτα βδελήγματα, που οδηγούν στην απώλεια των ανθρώπων. Η θαρραλέα ομολογία του Αγίου προκάλεσε τον θυμό του ηγεμόνος, ο οποίος πρόσταξε να τον μαστιγώσουν για πολλή ώρα μέχρι να διαλυθούν οι σάρκες του. Η ακλόνητη

όμως πίστη του οδήγησε σε νέα σκληρά βασανιστήρια. Τον κρέμασαν σ' ένα ξύλο και με σιδερένια νύχια κατέσχιζαν τις σάρκες του, ενώ κατέκαιγαν τις μασχάλες του με αναμμένες λαμπάδες. Ο Άγιος Ερμογένης συμπεριφερόταν σαν να έπασχε κάποιος άλλος και έδινε την εντύπωση ότι βρισκόταν σε βασιλικό δωμάτιο, αισθανόμενος απερίγραπτη χαρά και αγαλλίαση. Το γεγονός αυτό εξόργισε τον ηγεμόνα σε τέτοιο βαθμό, ώστε διέταξε να τον φυλακίσουν. Ο μαρτυρικός επίσκοπος πηγαίνοντας στη φυλακή δόξασε τον Θεό, ο Οποίος τον αξίωσε να μαρτυρήσει για το όνομά Του. Μέσα στη φυλακή έδεσαν τα πόδια του με ξύλο και στον τράχηλό του έβαλαν βαριά αλυσίδα, ενώ φύλακες επέβλεπαν τη φυλακή για να μην προσέλθουν χριστιανοί και περιποιηθούν τον Άγιο. Όμως τα μεσάνυχτα έγινε μεγάλος σεισμός και η φυλακή πλημμύρισε από υπερκόσμιο φως. Εμφανίστηκε τότε ο Ιησούς Χριστός μ' ένα πλήθος από Αγγέλους και αφού απελευθέρωσε τον Άγιο από τα δεσμά και τον θεράπευσε από τις πληγές, τον ενίσχυσε στον αγώνα του λέγοντάς του να μείνει θαρραλέος και σταθερός στην πίστη του και ότι θα βρίσκεται πάντα δίπλα του βοηθός και συμπαραστάτης. Αμέσως μετά ο Κύριος αναλήφθηκε στους Ουρανούς μαζί με τους Αγγέλους και μια άρρητη ευωδία γέμισε τον χώρο της φυλακής. Μόλις γνωστοποιήθηκε το θαύμα, πολλοί ειδωλολάτρες εγκατέλειψαν την πίστη τους στα είδωλα και ασπάσθηκαν τον Ιησού Χριστό ως τον μοναδικό αληθινό Θεό.

Την επόμενη ημέρα διέταξε ο Σατορνίνος να φέρουν ενώπιόν του τον Άγιο. Αμέσως τον ρώτησε, εάν παραμένει σταθερός στην πίστη του στον Κύριο ή εάν έχει αλλάξει γνώμη. Τότε ο Άγιος του απάντησε ότι εκείνος θα έπρεπε να έχει ήδη εγκαταλείψει τα ψεύτικα είδωλα και να έχει στραφεί στην αλήθεια της χριστιανικής πίστεως. Στο άκουσμα αυτών των λόγων ο ηγεμόνας εξαγριώθηκε και έδωσε την εντολή να δέσουν τον Άγιο σε άγρια άλογα και να τον σείρουν στη γη μέχρι να κατασchiσθούν οι σάρκες του. Αλλά τα άγρια άλογα ημέρευσαν σαν να ήταν πρόβατα και τότε ο Άγιος άρχισε να αναθεματίζει τα είδωλα και αυτούς που τα προσκυνούν. Μόλις άκουσε αυτά ο ηγεμόνας, πρόσταξε να λιθοβολήσουν τον Άγιο στο στόμα, να του ξεριζώσουν τα δόντια και να τον ρίξουν στον γκρεμό. Ο Άγιος Ερμογένης έμεινε όμως σώος και αβλαβής δοξάζοντας το όνομα του Κυρίου. Στη συνέχεια δόθηκε η εντολή να γδάρουν τον Άγιο με κοφτερά ξυράφια και κατόπιν με πυρωμένα σουβλιά να του κάψουν τις μασχάλες, τα αυτιά και την κοιλιά. Αλλά και πάλι με τη χάρη του Θεού ο Άγιος έμεινε σώος και αβλαβής. Το θαύμα έκανε πολλούς να αναφωνήσουν «Μέγας ο Θεός των Χριστιανών» και να πιστέψουν στον Ιησού Χριστό, στη συνέχεια δε βαπτίσθηκαν από τον Άγιο στο όνομα της Αγίας Τριάδος. Βλέποντας ο ηγεμόνας το αμετάβλητο της στάσης του Αγίου, αποφάσισε απεγνωσμένος και τυφλωμένος από την κακία του τη δι' αποκεφαλισμού θανάτωσή του. Μόλις ο Άγιος Ερμογένης οδηγήθηκε στον τόπο της καταδίκης, προσευχήθηκε στον Κύριο που τον αξίωσε να κηρύξει το όνομά Του και να μαρτυρήσει για την αγάπη Του, Του ζήτησε δε να απαλλάσσει στο μέλλον από κάθε ασθένεια τους χριστιανούς εκείνους, οι οποίοι θα επικαλούνται το όνομα του Κυρίου και θα εορτάζουν τη μνήμη του Αγίου. Αμέσως ακούσθηκε φωνή σαν να ήταν βροντή που καλούσε τον Άγιο στη χαρά του Παραδείσου και αισθανόμενος απέραντη αγαλλίαση, έκλινε την κεφαλή του και ο δήμιος τον αποκεφάλισε. Η δι' αποκεφαλισμού μαρτυρική τελείωση του Αγίου ενδόξου ιερομάρτυρος Ερμογένους του θαυματουργού έλαβε χώρα στις 5 Οκτωβρίου, ημέρα κατά την οποία η Ορθόδοξη Εκκλησία τιμά και γεραίρει τη μνήμη του.

Κάποιοι θαρραλέοι χριστιανοί φοβούμενοι την οργή των ειδωλολατρών, ήρθαν τη νύχτα και αφού πήραν το ιερό και σεβάσμιο λείψανο του Αγίου, το τοποθέτησαν μαζί με τα ιερά του άμφια και την τιμία κάρα του μέσα σε κιβώτιο. Αφού το σφράγισαν καλά, το έριξαν στη θάλασσα και με τα κύματα έφτασε στην Κύπρο, στην περιοχή του Κουρίου. Μόλις οι χριστιανοί αντίκρισαν τον πνευματικό αυτό θησαυρό, αναγγέλθηκε το χαρμόσυνο γεγονός στις εκκλησιαστικές αρχές και τον ευσεβή λαό. Αμέσως προσήλθαν με ευλάβεια στον τόπο και λαβόντες το ιερό λείψανο, εναποθέτησαν αυτό στο χωριό Επισκοπή, όπου εκεί αργότερα ανεγέρθηκε ναός επ' ονόματι του θαυματουργού Αγίου. Ο ναός αυτός καταστράφηκε αργότερα από τους επιδρομείς και στη θέση του ανεγέρθηκε τον 17ο αιώνα ο σημερινός ναός. Μέχρι σήμερα σώζεται ο τάφος του, ο οποίος αποτελεί αέναο πηγή θαυματουργικών ιάσεων γι' αυτούς που προσέρχονται με πίστη και ευλάβεια.

Το 1772 εκδόθηκε στη Βενετία με δαπάνη του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κιτιαίων Μακαρίου του Κυπρίου η ακολουθία του Αγίου, η οποία το 1963 ανατυπώθηκε με δαπάνη της Εκκλησιαστικής Επιτροπής του χωριού Επισκοπή της Κύπρου. Το 1991 εκδόθηκε η ακολουθία του Αγίου Ερμογένους, την οποία εποίησε ο Πανοσιολογιώτατος Καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Λειμώνος Λέσβου π. Νικόδημος Παυλόπουλος κατόπιν αιτήματος της εκ Καρλοβάσου Σάμου ευσεβούς προσκυνητρίας κ. Ειρήνης Ευγενικού, η οποία είχε επισκεφθεί με τον αείμνηστο Μητροπολίτη Σάμου και Ικαρίας κυρό Παντελεήμονα Μπαρδάκο την Επισκοπή της Κύπρου και είχε προσκυνήσει τα ιερά και χαριτόβρυτα λείψανα του Αγίου Ερμογένους.

Το Σάββατο 10 Ιουλίου 2004 και κατόπιν συντονισμένων ενεργειών του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σάμου και Ικαρίας κ. Ευσεβίου έφθασε στη Σάμο από τη Λεμεσό της Κύπρου τεμάχιο της τιμίας κάρας του Αγίου, το οποίο εκτότε είναι τεθησαυρισμένο στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Νικολάου Βαθέος Σάμου, όπου φυλάσσεται και η περίτεχνη φορητή εικόνα του Αγίου. Το ιερό λείψανο συνόδευσε ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Λεμεσού κ. Αθανάσιος και πεντακόσιοι περίπου Κύπριοι προσκυνητές. Μετά την επίσημη υποδοχή στο λιμάνι του Βαθέος Σάμου σχηματίστηκε λιτανευτική πομπή προς τον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Νικολάου, όπου τελέσθηκε Πανηγυρικός Αρχιερατικός Εσπερινός και στη συνέχεια Όρθρος και Δισαρχιερατική Θεία Λειτουργία με τη συμμετοχή των δύο Μητροπολιτών και πλήθους πιστών. Προς τιμήν του Αγίου Ερμογένους τελείται κατ' έτος στις 5 Οκτωβρίου στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Νικολάου Βαθέος Σάμου ιερά αγρυπνία για να τιμηθεί η μνήμη του, αλλά και η πολύπτυχη επισκοπική του δράση στην Εκκλησία της Σάμου.

Η ευχή όλων μας είναι ο Άγιος ιερομάρτυς Ερμογένης ο θαυματουργός, ο οποίος αναδείχθηκε φλογερός επίσκοπος της Σάμου και οικήτορας της Κύπρου, να πρεσβεύει αδιάλειπτα στον Κύριο για τη σωτηρία του ευσεβούς σαμιακού και κυπριακού λαού, αλλά και όλων των ορθοδόξων, οι οποίοι αγωνίζονται για τη διατήρηση της πίστεως μας.

Αριστείδης Γ. Θεοδωρόπουλος
Εκπαιδευτικός

Βιβλιογραφία

Ακολουθία του Αγίου ιερομάρτυρος Ερμογένους του θαυματουργού, Επισκοπή Κύπρου 1963

*Καππαή Δημητρίου Χ., Οι εν Κύπρω διαλάμπαντες Άγιοι, Κύπρος 1998
Λείψανο του Αγίου Ερμογένους στη Σάμο, Περιοδικό «Μεταμόρφωσις», Τεύχος 103,
Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2004*